Inscí qu'ël fòs mordú da bísca qu'è intòsiáda,
Desmĕntiel vigni d'fèša conšid'ran la f'rida
Qu'per áter n'ê tan sòta dad èster charáda,
Qu'per quëla zënza dùb[1]) mĕ l'ès'l chamó tignída[2]).

Podès pensé, sc'i'ará lascé sciampé la bèla
Ocašion; ingiért n'odôi co qu'ël v'šitâ e charáva
Bèl fit a sûa ferída, zënza s'tó d'la orèla
D's'paré dal còlp mortál del'érma qu'l'aspetáva.

Propízio fô l momĕnt d'i fa na fin dër cúrta:
La láncia i scíori bèl tel cụr con tan gran fórza,
Qu'ël rendenĕsce inscíqu'i crëp qu'sĕ lóge ed úrta
Toman sûn pice o lëgns, qu'spó rèsta zënza scórza.

L'éfèt d'mi còlp fô tal qu'i'n'l'ès podû tingiè miû;
Bravé podôi con bona r'jon davíaqu'la véra
Ê fenída, d'gûna tĕma n'ávi bría d'avëi plû
Odan l nemico inscíqu'ël fô del lonc a téra.

Chamó plû grana fô d'ventáda mia ligrĕza,
Quan qu'dût ten iad'la téra s'déora e spúda flámes
E mi nemico desparĕsce con gran sveltĕza,
Qu'ël pé qu'ël áiĕ dĕ dĕrtes áres, no ma giámes.

Tan lígher n'è l famëi sû insòm la mont salvára,
Qu'dô ria tempèsta vèga spizoran dô níores
Sorëdl con dûta sua beltè; vël cíga e pára
Da nụ l bestiam sûl vërt e gód'sûs bèles òres:

Bëgn troep plû grána fóva la òta mia ligrĕza
Per èster delib'rè da vigni gran malan, şëgn
Podôi speré con bona r'jon la contentĕza
E d'la bèla ninfa finalmĕnter sp'rávi d'èst'r dëgn.

---

[1]) dubbio.
[2]) i la tegní a valgun' = sostener la lotta con qualcheduno.

Ed ëla jona e bèla co qu'i'l'áva odúda
Tel sòn, odôi 'chi şëgn gnan jù dal cól bèl plan dlon
Chantan, sùl brace la pròsa odòndra stê ponúda
Scèqu'è ninè dala òma t'l brace l bambin, sc'ël a son.

Coi ciúf, qu'ël'áva coiú, fageôla şëgn na bèla
Gherlánda, vëgne inánt con bèla grázia vérs mé,
M'la mët'sùl chè digean: „Gherlánda con cordèla[1])
Të dái per sëgn d'vitória, sīs sopérb inscíqu'n ré!

Da ré gnarás traté dô avëi da ré batú; dùt
È fat e f'ní, la fórza d'l rī destin reváda;
Şëgn tòc'l[2]) a mé a pensé; chèz qu'stéva impáz[3]), as tù tùt,
Perció sërál plù pùcha cósa no ordináda.

Lavé të mëses dan dal dùt per gni t'mia chaşa,
Dégùn'në pó pasé la pórta trán'[4]) qu'ël sī nët;
Qu't'as troece pichá sas bëgn instës, — vignún n'a d'mása —,
Lavé jù i mëses sc't'ós gni acólt bëgn prëš da n bèl tët."

Inscí digeô la bèla e gī bèl plan dan fóra,
Respèt portávi ad ëla tan qu'i'n'm'infidáva
A gi a pér; inscíqu'la fancèla quë mëş'gi ad óra
Va dô la sciòra, gívi 'chi'iú olá qu'ëla m'náva.

Revân col tëmp pro n rù con èga tléra inscíqu'spidl
Ed ëla zënza di paróla m'tíra jù t'rù
Tignan mi chè tra sù bī brace inscíqu'i fòs n quidl,
Chantan „Aspérges mé" tratán qu'i'mësa sté jù.

N'credèd'qu'ël m'aie sapú dër rī dailó t'quël'èga,
Tan bona in vita mia n'm'a mai parú bevánda;
Gnút fóra indô m'en vai con ëla olá qu'an vèga
N paláz, lapró na gran fontána zënza bróanda[5]).

---

[1]) nastro. [2]) = tòca-ël. [3]) impaccio, ostacolo (ciò ch'era d'impaccio tú l'hai levato via). [4]) eccettuato, se non. [5]) = borvánda.

La b'lëza d'quëla fábrica qui mai la pó di?
Da vígni pért sdlomína argént ed ór, fontánes
Con èga chálda e frëida co qu'an ó; bèl trés dì
Tan qu'noet aldîn chantan, lapró sonan champánes.

Pitúres d'gran valòr e ciùf con bon odòr dlonc
Da vígni pért podôn odëi; les stùs quĕ fô ùna
Plù bèla d'l'átra, plénes d'ór del lérc tan bëgn qu'd'l lonc
Odóven sdlominan dal nët plù qu'na centúna.

Les mḗṣes d'mérmo blanc inscíqu'la nëi ê corídes
Con cëis e vin dĕ vígni sórt; la súra céstes
D'ordúra e d'átra róba dùtes bëgn fornídes,
Qu'la líta fóva ria per piè dô quël's o quëstes.

Fancèles bëgn vestídes, valgamía sopérbes
Lapró podôn odëi da vigni pért laorán dër
Avíṣa e a slụm, inche fant'odôn con bèles bérbes
Gean itĕ e fóra quan con quérsces quan con úa e për.

Co qu'l contadin t'les stùs del ré benígno chára
Con bòcha daérta[1]) d'vígni vérs desmentian dùt l mon,
Só champ, só pré, sù bòs, sùs váchès, cháṣa ed ára,
Dĕ sórt quĕ sùs orédles n'álda plù degùn son:

Inscí paróvi 'ch'iù incanté da quël qu'i'odóva;
La ninfa instésa qu'stéva dlongia ê desmentiáda
Per val momént, al manco infína qu'l'oedl n'podóva
S'destó dal maiù splendòr e b'lëza iló spiegáda.

La bèla múta qu'fóva dlongia scomenciáva
Bèl plan a rajoné, mĕ spièga quëš e quël dùt
Con bèla grázia, ménter qu'iù charâ e ciodláva
Da vígni pért inquína qu'vígni aspèt mĕ fô tùt:

[1]) = davérta.

Les lụmz s'destúda dût ten iad', la chaṣa trëma
Qu'ël pé qu'ëla òie gi in tóc'; da vígni pért aldívi
Soflan qu'ël fô n spavënt; avëi podôn gran tëma,
Qu'ël fòs la fin del mòn, la r'jon chamó n' capívi.

Quat'r jon'vestís tra l vërt e l cûce odôn gnan it'; l prụm
Portâ n chapèl plû blanc qu'la nëi, lá sû na plụma
Plû fòscia del charbòn; l secòndo gnī na gran lụm
Sûl chè, l chapèl dût ór, cër ia na vëta brụma;

Quël qu'gníva dô, portâ na ciúria dër leṣíra,
Lá sûra fíghi, pòm e për ed úa madúda;
La fin fageóva l quárto qu'gníva inscíqu'na c'víra
Cigan, na flụ sûl chè da mé mai d'nant odúda.

L šešúr quĕ quī fageóva iló qui mai l podès di?
Chanté, soflé, sciorè, spó scraiè, tra cíghi ed úrli,
Salté, scrichè per vígni vérs, lapró bèl trés ri,
Té strambarís fageóvi qu'an i ès credú matúrli[1]).

Sc'i'm'ès sperdú da quël šešûr o no, vignûn l sa,
Tremé tremávi inscíqu'na fòia per l sòfl den pice vënt
E chi qu'ël fòs d'venté dĕ mé pûr'cóscio n'sai pa,
Sc'la ninfa n'ès odú mi mai quĕ fóva plû d'cënt.

Inscíqu'l bambín, qu'manácia l prígo, múcia e sciámpa
Pro la òma qu'è per ël l plû gran confórt e sp'ránza,
M'fageóvi plû d'impró d'la ninfa ed ëla qu'l bámpa
Respògne inscíqu'per sólit na òma d'confidënza:

„Nĕ sas qu'i'son pro té? N'avëi ma pòra nia, s'gû
Tĕ d'fëni contra quiš bī jon'; per áter tan rī
Quĕ t'mínes n'èṣi[2]) zënza; instësa vèghi qu'ëi è incû
Plû mat'qu'les átres òt's; iû l dige scebëgn qu'ëi sī mī.

---

[1]) pazzi.
[2]) è-s-ëi.

Mi fis èl quiš quiló, salvárz per só mestír; ëi
Comána sûra i vënt' qu' ob' dĕsce ad ëi solmĕnter;
Qu' ëi fége gran dan a gënt e pórta r' vína vèl vëi;
Mo d' l bëgn qu' ëi fége èl dût' quĕ scòlta bonamĕnter.

Şëgn sas 'chi qui qu' i' son: ai vënt' e al tëmp cománi,
Da mé depĕn' tempèsta, frëit tan bëgn qu' nevéres,
Sorëdl e chalt e bèl sërĕgn scèque érba spáni
Da vígni pért co qu' ël mĕ plége tĕ pége e t' véres.

Mo sûra mé comána n' átra forza, quëla
Qu' comána a dût queš mon, l destin; ignó n' la vèghes,
Ignó n' la pálpes, vércia péla e súrda, mo ëla
Sĕ fége conĕsce per dût queš mon, per dût' s les èghes.

Iló podès odëi persònes áltes, r' vádes
A dignitès e rango zënza n' azion bèla,
Sopérbia e matitè plû gránes qu' d' ël' s laldádes
Les fége conĕsce, sc' an chára quan qu' an a d' la orèla.

Charèdĕ iló co qu' gënt sĕ próa per abinè gróš;
Vignûn è prònt e fége quël tan qu' ël pó, na oférta,
Perchí? Zacá qu' â gran merít è mórt da fan; sû óš
Ón onoré con n monûmĕnt e r' fa la bérta.

Da n' átra pért odëi podès dòi rĕš qu' s' abrácia
Dal blòt amòr e s' impremĕt' con gran ligrĕza
D' sû pópoi pége étérna; pûc dò èl ûn qu' manácia,
La véra è in alt, i pópoi sĕ còpa con sveltĕza.

T' quël ûrt t' ambría podès odëi contĕnt' e bī sûš
Na múta e n mût intrámi dòi bī cuci scèqu' n pòm,
Amòr i tëgne adum inscíque incánta e frĕma ûge
Çevíla e bèla — n di dô quĕš è mórt quël bèl òm.

Odèdĕ iló quël jon senté bèl sòl pro mëşa,
La sòla compagnia qu'ël gòdĕ è i libri e pĕna,
D'inrè qu'la lụm s'destúda dan qu'an dige la mĕsa —
Qu'ël sī ten cùrt tra i mat'sĕ pĕnsel bĕgn apĕna.

Família d'contadins odès iló contĕnta
Con dùta la strúscia e la gran meşéria; n pice champ
E pré con bona téra i sálva dala stĕnta —
Na smóia quĕ vĕgne jù d'noet cùr'[1]) dùt cant con áter stamp[2]).

Odès la gënt iló t'citè co qu'dùt's'moscĕda?
Vignùn orèssen di quĕ fòs contĕnt d'la vita:
Balé, chanté, gi incĕrc apĕna qu'ëi s'descĕda:
N dër teremóto feniará iló la bèla íta.

Charèdĕ ai champ, tan bī qu'ëi vè! La blâ garéta
Bĕgn troep plù qu'zĕnza, madorĕsce e da speránza
D'na bona e gran racólta a dùt'tan a „a" qu'a „zéta" —
Spetèd', doman èl dùt bèl nĕt quĕ nia n'avánza[3]).

Na bárca plĕna d'gënt odès iló; la téra
Per dùt'ëi tan madrígna abandonëii; ligrĕza
Sĕ mòstra sùla fáçia d'dùt'in quëla véra[4]) —
Dòi dis ai fat del'iad'qu'la mórt mostrâ prontĕza.

Conté podèssen troepes átres cóses, mo i'crëi'
Qu'ël bast'; da quël qu'on dit conĕsce vignùn qu'la sòla
Potĕnza sùra dùt queš mon, ël è segù vëi,
Vè l sòl destin, na fórza orĕnda, qu'd'gùn'n'inzòla.

Mis condizions, mi stato spèri qu't'sápes şĕgn: ós
Resté pro mé, sĕrás dagnòra bĕgn odú; ré
D'i vĕnt'sĕrás tlamé da dùt'; mo fa chamó pós
Co qu't'ós, t'en gi daolá qu't'ès gnùt, degùn nĕ t'fége mé."

---

[1]) 3. sg. del verbo: corí. [2]) stampa.
[3]) si intende il danno cagionato dalla grandine. [4]) véra = rumore.

„Nó, bèla ninfa, gi n'm'en vai pa plù; pro té trés
Òi sté, t'amé quël tan qu'i'pó tratán mia vita;
Tú sòla m'ès stináda[1]) e grázia digi al d'stin; l nés
N'òi mët'plù ignó scebëgn qu'i'pós'avëi la lita.

La gënt d'mi tëmp è dùt modáda; fúrba, fálza,
Sopérba, avára, no plù insciqu'zacán bonácia;
La fèd', l'amor, dùt è in malóra e al diáo; ël'álza —
Mo no t'i bon'costúmi, no, mo sòl t'la boácia.

Da dī m'ai separé col córp e spírit; şëgn n'ai
Plù nia da fa con òmi — in cant ad ëles èles
Dagnòra stades mátes — qu'a del dùt modè tai
E quĕ quir'maníres d'viv'datrái n pù troep morgèles."

Aldídes mis paróles déorla l'ùš e m'mëna
T'na stánza dùt ilomináda d'gran chandëres;
Da vigni pért odóven or e argënt, qu'apëna
Podôn charé dal lominús qu'fageô les cëres.

„Mai plù 'n t'en pós plù gi" dige şëgn la ninfa „dô qu't'as
Odú la stánza d'nùš secrët'; bëgn vëi èl, i'l pó crëi',
Capí capësces pùc dĕ quël quĕ t'vèghes, mo t'sas
Quĕ zënza condizion nĕ pón gran róbes odëi.

Consíd'ra questes lumz, vignúna s'mu secòndo
Quĕ sòfla l vënt o pùc o troep o d'quĕš o d'quël vérs;
Dal movimënt sai di sc'ël vënta a Lòndra o a Fòndo,
Les lumz è n telegráf e n'fége lapró degùn vérs.

N pice sòfl qu'i'dáie od a quëst'o a quëla bástel, qu'mi fis
Intën'chi qu'i'òie, ten m'nùt è fáta mia orenté; l frëit,
L sërëgn, la nëi, nia manco l chalt, i bī ed i bùr dís,
Dùt cant a sùa chandëra qu'tòca nia áter qu'mi dëit.

---

[1]) = destinada.

Del rèst conšid'ra quiš parḗis, vignûn a spídli,
No gran' mo bëgn d'mervóia, charé pós t' quël quĕ t' mínes,
Ël è dùt ûn, vignûn contḗgne arquḗt' scèqu' quídli;
Dër troece milions, sc' t' i orèsses compedé, n' abínes.

In mèz a quiš quĕ bòle inscíqu' formís odëi pós
Planúres, monz e valz ed èghes, paíš e l gran mér
D' manira qu' t' as dan tù oedli l mòn intír, ma dër qu' t' ós
Vaghé na odláda; i quídli chi qu' ëi sī t' è bëgn tlér.

Consíd' ra n pù quiš cósci co qu' an fége con ëi; dër
Inscíqu' la cògora ó, sparḗsce prëš quëš prëš quël; ṣëgn
S' inálza quëš per èster reṣodé[1]) indô inscíqu' n për
Da n mùt quĕ fége bèla íta — n' áter vëgn' nia plù dëgn.

Dal' átra pért i vèghes, sc' t' ós charé, toman l' ûn
Dô l' áter bèl scèqu' fége la falce col' érba móla:
La véra a dër bon tai, sa dlonc fa bèl valí, d' gûn
N' i sciámpa e dūt' qu' s' infída a gi it' bèl prëš sĕ tóla[2]).

Lamḗnt' da vígni pért, 'chi iló qu' è i ric', aldí pós,
Contënt n' è d' gûn, val fálel dlonc, sī quëst o quël, mai
N' èl vèra pége e plḗna contentḗza; qui qu' t' ós,
Vignûn a val da di, s' intën da sé, dô só tái.

Contëmpla sol n momḗnt travérs quiš spídli dùta
La gënt, les fùrbarís, desgrázies, dùt' i tórt', l nia
D' vignûn, scebḗgn qu' ëi mína d' èster chi, e deṣtrúta
Sërá segú la vòia d' odëi na téra tan ria."

„Mia bèla ninfa, cóses vèghi orḗndes, plḗnes
D' spavḗnt inscíque i' n' èssa mai credú denant; l mòn
— Ṣëgn vèghi tlér — è n jùc e nia áter qu' mángia a d' ṣënes
La gënt qu' è condanáda a nasce, degún n' a val d' bon.

[1]) = redoṣé.
[2]) = tól-ëla.

Qui mai nĕ stíma la oritè, l plù gran tešóro?
Mo qu'ëla n'è tra l jùc, è tlér inscíqu'la lùna;
Quiló pro té ciafáda l'ai, perció „vi adóro“,
Quiló pro té a dĕ dùt'i bëgns l plù gran sùa cùna.

La Noet.

I papaciú vè dùt'mangiá,
Inche la coròna slambrotáda,
Corpèt, chalzá bèl snèl despiá,
Na bòna noet inche mormoráda.

Plụm plụm! plụm plụm! sùn[1] quī scalíns,
Ed it't'stangódĕ in dùta fùria;
N flagièl orèssen di d'sasíns
Quĕ pórta in chaşa bùrta mùria.

O pùri vèdli, sès bëgn mat',
Credès qu'óš fi stanchè dĕ fadís
Aiĕ prèscia d'cri la pége — dùt'i at'
Aldís è dùt tan dĕ coionarís.

Inscíquĕ l lérĕ a mèşa noet
Bèl plan per n'èster no bampé o odú
Dal chan guard·án, da quī qu'è t'lèt,
Va dlòn striscián e spian inscíqu'n lù:

Avíşa inscí 'chi l mùt s'en va
Bèl quīt e var a var; ël scòlta
Quiló ed iló, in man sù chalzá,
Mò spèta n pùc qu'la stória s'òlta!

N dër cig è sëgn qu'ël i è sciampé
A vígni spía; da bráo fracáda
T'i l'al a dùt', só bèl chanté
E l tlér cighè ves dige sùa stráda.

Pùc dô la Bèla, qu'pĕnsa ad ël
Aldí só cig sĕ spáza e léva,
Sĕ vist e pĕnsa quëš e quël,
Sĕ fége dër sù da picera Éva.

Ël vëgne, sùl brace n bèl gran stangion,
No dër col'intenzion d'la bátĕ,
Mò bëgn per s'arpizè da strion
In alt pró só tešór, iù m'rátĕ.

N'abráce, spó n baš, conté, spo ri,
Spo indô n bèl baš, les mans drocádes,
Quëš i permĕt 'chi quël bèl Dī,
E les persones n pù scicádes.

Spetèd' qu'ël vëgne domĕnia, aldís
Quël şior corát foriús inscíqu'n diáo;
Savès perchí? les vèdles strīs
S'a lamenté pró d'ël del bùr báo.

---

[1]) = sù in.

La chácia.

Alò, alò, mitòns, im pè!
Gostèd' dër bëgn e dër asá!
Ós stlóp spó atíra sùl spinè,
Inche val torèd' p'r i masalá!

Alò, alò, mitòns, piòn ía!
La scoritè në nes temòns;
Të pḗgnes, t' pòce, të sasaría
Inche scë tomòn, plù ri oròns.

Alò, alò, mitòns, chi mai?
Chodí charé a quiš sasòns?
Sù, sù bèl dërt con dër bon tai!
Degùn' n' a tḗma da pedròns.

Alò, alò, mitòns, bèl snèl!
Les pízes vèghen sdlominán;
Charé n' charèdë a quël ocèl!
Té salvergíns lasciòns pa gian.

Alò, alò, mitòns, al' alt!
Infré qu' arès bëgn ùš chalzá
Torèd' la máza col bon tlalt,
Pestèd' t' la dlácia bëgn s' gorá!

Da bísca sī fat nóš stradòn
In sù per queš parëi dlacé!
Charèd' in sù, mai vérs l valòn,
Sc' n' orès jù per l dlacion tacé[1]).

Bī quīt', bī quīt', mitòns, sentès![2])
Palsé mesòns e conšid' rè;
L' altḗza, qu' on, comé odès,
Valgùn' quiló rúa bëgn d' inrè.

Bī quīt', bī quīt', mitòns, palsèd'!
Lascèd', quë l vënt incër nòs
sòfl'!
Queš gonfedé në ves temèd',
Quiló la fláscia e spó n bon sòfl!

Bī quīt, bī quīt', mitòns, bèl plan!
Odès iló sùn quël gran piz?
Ël pé n cogòl mò no ten plan —
N chamúrce odès con cór dër
spiz.

Bèl plan, bèl plan, mitòns, scol-
tèd'!
Francésc, Ošèp, lapró 'chi Jan,
Òs gīs bèl plan sòt ia; charèd',
Qu' ël n' áldë óš var o s[3]) vègh'
fomán!

Trés plan, trés plan, mitòns,
trés plan!
Revá qu' sërès a i 'tra ia dë lá,
Vaghèdë l còlp bèl sëc e gran!
Toquès, èl dërt, sc' nò vḗgnel ca.

Tù, Víšo e Sépl, pù ma bī quīt'!
Cofès[4]) quiló t' la búgea dùt'!
Ëla è bèl vërda e zënza squit',
Restòn bī nët' e dër bī sùt'.

---

[1]) cadere. [2]) = sentèdë-ves. [3]) = ves. [4]) = cofèdë-ves.

Torèdĕ óš ró, metèl[1]) sûl'oedl,
Dĕ vísta pérd'i nùš n'podòns,
Chi qu'an nĕ crëiĕ, datrái soçèd'l,
Mò qu'dùt vad'bëgn speré oròns.

Aldíd'! pụm pụm! dòi còlp an trat',
L chamûrce copé e destenú;
Mò, o mi bon Dī, charèd'quī mat'
Qu'impè d'gni sù vëgne iló jù!

Iló t'quël banc bèl vërt tel crëp
Odú chèz ai, quëš vèghen tlér;
Charé nĕ chári al zòp tan sëc
Iló t'quël bùr e gran infér.

Desòt, desúra, dlon crepòns,
Qu'ël sgrícia bèl a charé pró!
La jù dĕ sòt quī gran'valòns!
Dĕ fórza d'man mĕ tòma l ró.

Mò vé! şëgn frḗmi, chára sù
Per quël parḗi, chi vèghi mai?
Qu'ël nes soçèd'gran mal incú,
Mĕ tḗmi dër; charèd'! ai, ai!

Dòi gran'variúi sitá tĕ[2]) m'[3]) i è
Con grífes, áres, bèc ten iad',
Dùt'trëi i compágns i a şëgn al chè[4]),
Temḗi mĕ tḗmi qu'ëi s'en vad'[5]).

O mi bon Dí, dùt è perdú!
Qu'ëi vè[6]) bèl ciùrns, şëgn vèghi tlér;
Dĕ vígni vérs e sù ed in jù
Saltán i vèghi t'quël infér.

O chi spavḗnt, dùt è fení!
Sparís con scrái dër bùr salvár
Tomá dal'alt inscíque agnī
Qu'a mèz a n crëp sĕ fala l var!

O şëgn, bī quīt', mitòns, bī quīt'!
A téra dùt'! priònd'per ëi,
Quĕ quël bèl Dī i relásce i d'bít'!
Quëš è mi sòl e bon consëi.

L salút.

O mi bī crëp, bī gran'ed alt!
Salùt'ves mḗni cënt e mil,
Da gran ligrḗza pḗti salt'
Charán ai spice quĕ rúva al cíl.

N salút dër bèl a ti, gran Piz,
Albérc quirí da cérta gënt![7])
Dĕ dùt'i crëp ès tù l plù spiz,
Tra dùt'ès 'chi l plù alt sc'i'n'mënt.

---

[1]) = metèdĕ-l. [2]) „tĕ" specie di dativo etico generale, di cui si può far uso in quasi ogni proposizione senza alterazione di senso.
[3]) dativo etico. [4]) avëi valg. al chè = essere assalito da qualcheduno. [5]) s'en gi = perire. [6]) vè = è. [7]) cfr. gloss. s. v. piz.